

یاد نوشت

در هنرستان موسیقی، استاد زنده‌یاد کامران داروغه، کمانچه را با مهر و عشق، آموزش می‌داد. در آن سال‌ها کمانچه متد آموزشی تخصصی نداشت و کتاب‌های آموزشی ویولن ایرانی استاد روح‌الله خالقی و استاد صبا، دستور آموزش کمانچه در هنرستان بود. همواره این نکته ذهنم را مشغول می‌کرد که چرا برای آموزش کمانچه، متد تخصصی نوشته نشده است. در همان دوران، قطعاتی را در قالب فرم‌های موسیقی سنتی که آموخته بودم (نظیر پیش‌درآمد، رنگ و همچنین اتود یا دونوازی برای کمانچه) می‌نوشتم. به یاد دارم اولین بار هنگامی که اولین قطعه را خدمت استاد داروغه ارائه کردم، ایشان آن را نواختند و با مهربانی و لبخند همیشگی خود، مرا به نوشتن بیشتر و ادامه‌دادن این راه، توصیه و تشویق کردند؛ بنابراین در سال‌های بعد، طراحی و نوشتن متد آموزشی کمانچه را با انگیزه‌ی بیشتری در ذهن خود پروراندیم و طی چند سال اخیر با مطالعه، تحقیق و بررسی بیشتر، اقدام به طراحی و نوشتن متد آموزشی کمانچه کردم تا اینکه کتاب اول آن همراه با سی‌دی نواخته‌شده به سرانجام رسید. امیدوارم کتاب اول ((آموزش نوازندگی کمانچه)) که حاصل سال‌ها تحصیل، تجربه و تحقیق من در نوازندگی ساز کمانچه است، مورد توجه هنرآموزان و هنرجویان عزیز و علاقه‌مند قرار گیرد و توانسته باشم سهم کوچک خود را در آموزش ساز کمانچه به انجام برسانم.

علی تفرشی

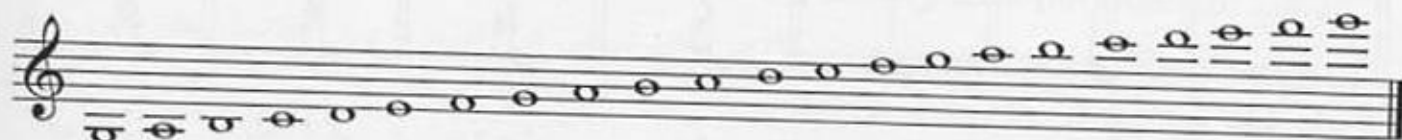
فهرست

۶۱	آهنگ (۷) ماه پیشانو	۸	پیشگفتار مولف
۶۵	آهنگ (۸) بارون بارون	۹	مقدمه
۶۸	دال سینیو		بخش اول
۶۹	آهنگ (۹) آخ لیل و داخ لیل	۱۲	آموزش تئوری موسیقی مورد نیاز در این کتاب
۷۰	آهنگ (۱۰) نوایی نوایی		بخش دوم
۷۲	الگوی سوم انگشت گذاری	۲۲	آشنایی با کمانچه
۷۵	آهنگ (۱۱) طلوع	۲۲	ساختمان ساز
۷۶	الگوی چهارم انگشت گذاری	۲۶	محدوده صوتی کمانچه
۷۷	آهنگ (۱۲) کویر	۲۶	کوک کمانچه
۷۸	اتود (۱)	۲۷	کوک کردن کمانچه
۷۸	مردان، گزیش	۲۸	در درست گرفتن کمانچه
۷۹	آهنگ (۱۳) چلچله	۲۹	در درست گرفتن آرشه
۸۰	الگوی پنجم انگشت گذاری	۲۹	آرشه کشی
۸۳	الگوی ششم انگشت گذاری	۳۱	انگشت گذاری روی سیم
۸۵	اتود (۲)		بخش سوم
۸۶	آهنگ (۱۴) سفر	۳۳	درس ها
۸۸	الگوی هفتم انگشت گذاری	۳۶	آهنگ (۱) کوهستان
۸۹	آهنگ (۱۵) صبح	۳۹	آهنگ (۲) پای کوبان
۹۰	آهنگ (۱۶) رویا	۴۰	الگوی اول انگشت گذاری
۹۱	پیتزیکاتو	۴۸	آهنگ (۳) دایه دایه
۹۲	آهنگ (۱۷) سبکبال	۴۹	راه رفتن انگشتان روی سیم ها
۹۳	آهنگ (۱۸) باران	۵۱	آهنگ (۴) دست افشان
۹۵	اتود (۳)	۵۴	آهنگ (۵) گفتگو
۹۶	اتود (۴)	۵۵	الگوی دوم انگشت گذاری
۹۷	اتود (۵)	۵۸	نت زینت، آچیاکاتورا
۹۸	اتود (۶)	۵۹	تریل / ولت
۹۹	الگوهای انگشت گذاری در یک نگاه	۶۰	آهنگ (۶) رنگ ماهور

کلید (Clef)

برای شناسایی و خواندن نت‌های موسیقی، نشانه‌ای در سمت چپ و ابتدای خطوط حامل قرار می‌گیرد. به این نشانه «کلید» می‌گویند. سه نوع کلید در موسیقی وجود دارد: کلید فا، کلید دو، کلید سل. در نت‌نویسی برای ساز کمانچه از کلید «سل» استفاده می‌شود که مبنای آن خط دوم حامل است. بر مبنای کلید سل، نتی که روی خط دوم حامل قرار دارد، «سل» نامیده و بقیه‌ی نت‌ها بر اساس آن سنجیده می‌شود. نام نت‌ها در محدوده‌ی صوتی کمانچه روی خطوط حامل (با کلید سل) در تصویر نشان داده شده است.

سل فا می ر دو سی لا سل فا می ر

دو سی لا سل فا می ر دو سی لا سل

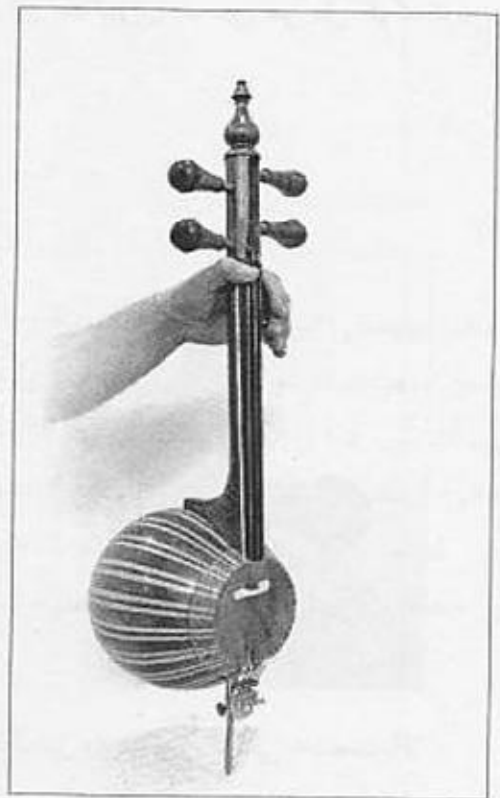
شکل و کشش نت‌ها یا دیرند (Duration)

صداهاى موسیقى، کشش‌هاى مختلفی دارند و از نظر زمانى، کشیده یا کوتاه اجرا می‌شوند. به میزان این کشش، «دیرند» می‌گویند. برای نشان دادن میزان کشش‌هاى صدا در موسیقى، هفت شکل وجود دارد و هر شکل، مدت زمانى که صدای آن نت باید ادامه داشته باشد را مشخص می‌کند. خط قائمى که به نت‌ها متصل است را «دسته» یا «دنباله» و خطوط منحنى‌ای را که به دسته وصل شده است، «دم» یا «پرچم» می‌گویند. در شکل زیر ارزش زمانى نت‌ها نشان داده شده است.

شکل نت	نام شکل نت	کشش یا دیرند	نسبت زمانى به نت گرد
	گرد	۴ ضرب (۱ و ۲ و ۳ و ۴)	واحد
	سفید	۲ ضرب (۱ و ۲)	یک دوم واحد (نصف گرد)
	سیاه	۱ ضرب (۱)	یک چهارم واحد (یک چهارم گرد)
	چنگ	۱/۲ ضرب (نصف سیاه)	یک هشتم واحد (یک هشتم گرد)
	دولا چنگ	۱/۴ ضرب (یک چهارم سیاه)	یک شانزدهم واحد (یک شانزدهم گرد)
	سه لا چنگ	۱/۸ ضرب (یک هشتم سیاه)	یک سی و دوم واحد (یک سی و دوم گرد)
	چهار لا چنگ	۱/۱۶ ضرب (یک شانزدهم سیاه)	یک شصت و چهارم واحد (یک شصت و چهارم گرد)

دردست گرفتن کمانچه

حفظ تعادل ساز روی پایه و دردست گرفتن صحیح کمانچه باعث می‌شود که انگشت‌گذاری و نواختن، به شیوه‌ای درست و ایده‌آل انجام شود. برای نواختن به شیوه‌ی معمول، روی صندلی بنشینید، پایه‌ی ساز را بین پاها قرار دهید و ارتفاع آن را به اندازه‌ای که نواختن برایتان آسان باشد تنظیم کنید و یا پایه کمانچه را روی سه پایه مخصوصی که به منظور قرارگرفتن کمانچه روی آن ساخته شده است، قرار دهید. سه پایه مخصوص کمانچه با تنظیم ارتفاع، شرایط مطلوب را جهت نوازندگی ایجاد می‌کند. شانه‌ها باید کاملاً راحت، در یک سطح و به شکل معمول و همیشگی قرار گیرند؛ طوری که هیچ سمتی بالا یا پایین نباشد. دسته‌ی ساز را از زیر شیطانک بین انگشت شست و بند اول انگشت اشاره‌ی دست چپ بگیرید؛ طوری که انتهای انگشت شست و اشاره و کف دست شما به پشت دسته‌ی ساز نچسبد و خمیدگی نداشته باشد. در این وضعیت، انگشتان دست چپ، باید همانند وضعیت طبیعی، حالت محدب خود را حفظ کنند؛ درست شبیه زمانی که در حالت ایستاده، دست شما کنار بدنتان قرار دارد. انگشت‌ها باید نزدیک سیم‌ها باشند. قسمت رویی دست چپ شما باید با ساعد، در یک راستا باشد و از مچ خمیده نباشد و گرنه مچ دست بر اثر مرور زمان، دچار آسیب خواهد شد. با رعایت این موارد، حرکت و چرخش ساز و همچنین انگشت‌گذاری در پوزیسیون‌های مختلف، راحت خواهد بود و به شکل صحیح صورت می‌گیرد.

در تمرینات انگشت سوم، باید بدانیم که انگشت دوم و سوم به هم می چسبند و برای نواختن با انگشت سوم، انگشتان اول و دوم باید در جای خود قرار گرفته و روی سیم باقی بمانند.

♩ = 60 π \vee
 2 3

16

π \vee
 2 3

17

π \vee

18

π \vee π \vee π \vee

19

20

The musical score consists of seven staves of music in treble clef, 4/4 time, with a key signature of one sharp (F#). The tempo is marked as ♩ = 60. The first staff (labeled 16) features a sequence of eighth notes with a dotted quarter note, each marked with a fingering: π 2 and \vee 3. The second staff (labeled 17) continues with eighth notes, also marked with π 2 and \vee 3. The third staff (labeled 18) shows a series of eighth notes with slurs, marked with π and \vee . The fourth staff (labeled 19) features a sequence of eighth notes with slurs, marked with π 2, \vee 3, π , \vee , π , and \vee . The fifth staff (labeled 20) continues with eighth notes and slurs, marked with π and \vee .

الگوی دوم انگشت گذاری

در الگوی دوم ، انگشت اول و دوم به هم می چسبند .

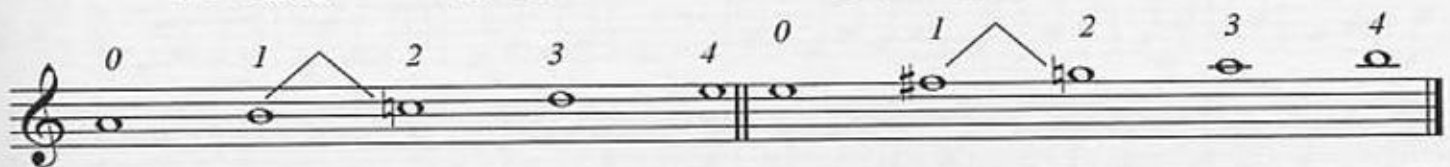
الگوی دوم انگشت گذاری روی سیم سل

الگوی دوم انگشت گذاری روی سیم ر

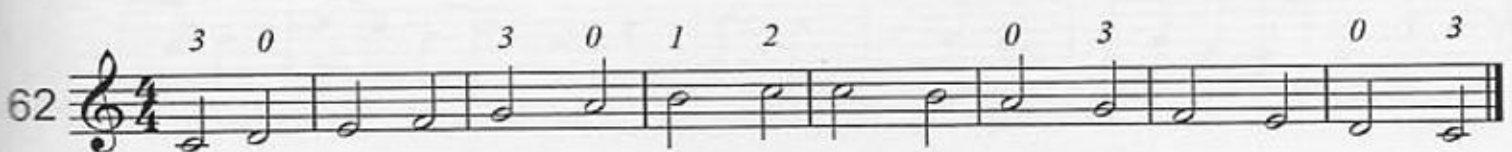

الگوی دوم انگشت گذاری روی سیم لا

الگوی دوم انگشت گذاری روی سیم می

با الگوی دوم انگشت گذاری ، می توانیم گام دو ماژور بالا رونده و پایین رونده را در یک اکتاو بنوازیم . همانطور که در شکل الگوی دوم انگشت گذاری می بینید ، انگشت ۱ و ۲ به یکدیگر می چسبند . اولین نت گام دو ماژور با انگشت سوم بر روی سیم سل اجرا می شود . نت های گام دو ماژور علامت دیز و بمل ندارند .

اتود (Etude)

قطعاتی که به منظور تمرین و پیشرفت در نوازندگی و برای رفع مشکلات تکنیکی نوازنده ساخته می شوند. با تمرین مکرر اتودها، هماهنگی بین آرشه و انگشت گذاری بیشتر شده و نوازنده مهارت لازم را بدست می آورد. اتود با وسط آرشه نواخته شود.

♩ = 76

اتود ①

113

1. 2.

مردان، گزیش (Mordent)

گزیش به دو گونه است: گزیش بالا یا گزیش فوقانی (♩) و گزیش پایین یا گزیش تحتانی (♩). هرگاه علامت گزیش روی یک نت قرار گیرد، آن نت به طور سریع به نت بالاتر (گزیش بالا) و یا نت پایین تر (گزیش پایین) رفته و دوباره به محل اصلی خود بر می گردد. اگر علامت تغییر دهنده ای در بالای علامت گزیش قرار گیرد، گزیش با علامت تغییر دهنده اجرا می شود.

گزیش بالا (فوقانی)

گزیش پایین (تحتانی)